

Pr kapitola 1.

[1] Přísloví Šalomouna, syna Davidova, krále Izraele, [2] jak poznat moudrost a kázeň, jak pochopit výroky rozumnosti, [3] jak si prozíravě osvojit kázeň, spravedlnost, právo a přímou, [4] aby prostoduší byli obdařeni chytrostí, mladík poznáním a důvtipem. [5] Bude-li naslouchat moudrý, přibude mu znalostí, a rozumný získá schopnost [6] porozumět přísloví a jinotaji, slovům mudrců i jejich hádankám. [7] Počátek poznání je bázeň před Hospodinem, moudrostí a kázní pohrdají pošetilci. [8] Můj synu, poslouchej otcovo kárání a matčiným poučováním neopovrhuj. [9] Budou ti půvabným věncem na hlavě a náhrdelníkem na tvém hrdle. [10] Můj synu, kdyby tě lákali hříšníci, nepřivoluj! [11] Kdyby tě přemlouvali: "Pojď s námi, vražedné úklady nastavíme, počíháme si na nevinného bez důvodu, [12] pohltněme je, jako podsvětí pohlcuje živé, bezúhonní budou jako ti, kdo sestupují do jámy, [13] přijdeme si na rozličný drahocenný majetek a domy kořistí si naplníme, [14] spoj svůj úděl s námi, budeme mít všichni jeden měsíc" - [15] můj synu, nechod s nimi jejich cestou, zdržuj svou nohu od jejich stezky, [16] neboť jejich nohy běží za zlem, pospíchají prolévat krev. [17] Je zbytečné sypat pod síť, když to každý okřídlenec vidí. [18] Oni však strojí ty vražedné úklady proti sobě, číhají na vlastní duši. [19] Takové jsou stezky všech, kdo za ziskem se honí; ten stojí své pány život. [20] Moudrost pronikavě volá na ulici, na náměstích vydává svůj hlas. [21] Volá na nároží plném hluku, pronáší své výroky u vchodů do městských bran: [22] "Dokdy budete, vy prostoduší, milovat prostoduchost, dokdy posměvači budou mít zálibu v posmívání, hlupáci poznání nenávidět? [23] Obratťe se, když vám domlouvám. Hle, nechám na vás proudit svého ducha, uvedu vám ve známost svá slova: [24] Protože jsem volala, a vy jste odmítali, ruce jsem vztahovala, a nikdo na to nedbal, [25] každé mé radě jste se vyhýbali, nedali jste na mé domlouvání, [26] i já se budu smát, až budete v bídě, budu se vysmívat, až na vás přijde strach, [27] až na vás přijde strach jako ničivá bouře a vaše bída se přizpůsobí jako víchřice, až na vás přijde soužení a tíseň. [28] Tehdy mě budou volat, a neodpovím, budou mě hledat za úsvítu, a nenaleznou, [29] protože měli poznání v nenávisti a bázeň před Hospodinem si nezvolili, [30] nedali na mou radu, každou mou domluvu znevažili. [31] Budou jíst plody své cesty, přesyť se svými plány. [32] Prostoduché zavraždí jejich odmítavost, hlupáky zahubí jejich netečnost. [33] Ale kdo mě poslouchá, v bezpečí bude bydlet a žít klidně, beze strachu z něčeho zlého."

Pr kapitola 2.

[1] Můj synu, jestliže přijmeš mé výroky, uchováš-li mé příkazy ve svém nitru, [2] abys věnoval pozornost moudrosti a naklonil své srdce k rozumnosti, [3] jestliže přivoláš porozumění a hlasitě zavoláš na rozumnost, [4] budeš-li ji hledat jako stříbro a pátrat po ní jako po skrytých pokladech, [5] tehdy pochopíš, co je bázeň před Hospodinem, a dojdeš k poznání Boha. [6] Neboť moudrost dává Hospodin, poznání i rozumnost pochází z jeho úst. [7] Pro přímé má pohotovou pomoc, je štítem těm, kdo žijí bezúhonně, [8] chrání stezky práva a střeží cestu svých věrných. [9] Tehdy porozumíš spravedlnosti, právu a přímosti, všemu, co zanechává dobré stopy. [10] Neboť moudrost vejde do tvého srdce a poznání oblaží tvou duši. [11] Tvou stráží stane se důvtip, rozumnost tě bude chránit. [12] Ochrání tě před zlou cestou, před každým, kdo proradně mluví, [13] před těmi, kdo opouštějí přímé stezky a chodí po temných cestách, [14] kdo se radují, když páchají zlo, jásají nad zhoubnými proradnostmi, [15] jejichž stezky jsou křivolaké; jsou neupřímní na každém kroku. [16] Moudrost tě ochrání před cizí ženou, před cizinkou, která se líká svými řečmi, [17] která opouští druha svého mládí, a na smlouvu svého Boha zapomíná. [18] Propadla smrti i se svým domem, její stopy směřují do říše stínů. [19] Nikdo z těch, kdo k ní vcházejí, se nevrátí, stezek života nedosáhne. [20] Kéž bys jen chodil po cestě dobrých a bedlivě dbal na stezky spravedlivých. [21] Neboť zemi budou obývat přímí a zůstanou v ní bezúhonní. [22] Ale svévolníci budou ze země vyřati, věrolomní budou z ní vyrváni.

Pr kapitola 3.

[1] Můj synu, na mé učení nezapomínej, ať tvé srdce příkazy mé dodržuje. [2] Prodlouží ti dny a léta života a přidají ti pokoj. [3] Ať tě neopouští milosrdenství a věrnost! Přivaž si je na hrdlo, napiš je na tabulku svého srdce. [4] Tak najdeš milost a uznání v očích Božích i lidských. [5] Důvěřuj Hospodinu celým srdcem, na svoji rozumnost nespolehej. [6] Poznávej ho na všech svých cestách, on sám napřímí tvé stezky. [7] Nebuď moudrý sám u sebe, boj se Hospodina, od zlého se odvrát. [8] To dá tvému tělu zdraví a svěžest tvým kostem. [9] Cti Hospodina ze svého majetku i prvotinami z celé své úrody! [10] Bohatě se naplní tvé sypky, moštem budou přetékát tvé kádě. [11] Neodvrhuj, můj synu, Hospodinovo kárání, neprotiv se jeho domlouvání. [12] Vždyť Hospodin domlouvá tomu, koho miluje, jako otec synu, v němž nalezl zalíbení. [13] Blaze člověku, jenž našel moudrost, člověku, jenž došel rozumnosti. [14] Nabýt jí je lepší nežli nabýt stříbra, její výnos je nad ryzí zlato. [15] Je drahocennější než perly, nevyrovnej se jí žádné tvé skvosty. [16] V její pravici je dlouhověkost, v její levici bohatství a čest. [17] Její cesty vedou k blaženosti, všechny její stezky ku pokoji. [18] Stromem života je těm, kdo se jí chopí, blaze těm, kdo se jí drží. [19] Hospodin moudrostí založil zemi, nebesa upevnil rozumností, [20] propastné tůně se jeho věděním rozpoltily a mraky vydaly krůpěje rosy. [21] Můj synu, ať toto ti nesejde z očí. Zachovej si pohotovost a důvtip. [22] To dá tvé duši život a milost tvému hrdlu. [23] Tehdy půjdeš bezpečně svou cestou, tvá noha se neporaní. [24] Ulehneš-li, nebudeš se strachovat, ulehneš a příjemný bude tvůj spánek. [25] Neboj se náhlého strachu, až přijde spoušť na svévolníky. [26] Hospodin bude po tvém boku, bude střežit před pastí tvou nohu. [27] Neodpírej dobrodiní těm, kteří je potřebují, je-li v tvé moci je prokázat. [28] Neříkej svému bližnímu: "Jdi a přijď zase a dám ti to zítra", když to máš s sebou. [29] Nechystej nic zlého na svého bližního, který s tebou důvěřivě bydlí. [30] S nikým neměj spory bez důvodu, jestliže se proti tobě nedopustil zlého. [31] Nezávid' násilníkovi, žádnou z jeho cest si nezvol. [32] Neboť Hospodin má neupřímného v ohavnosti, s přímými však je v důvěrném obecenství. [33] Hospodinovo prokletí spočívá na domě svévolníka, jeho požehnání na obydlí spravedlivých. [34] Vysmívá se posměvačům, pokorným však dává milost. [35] Čest připadne moudrým do dědictví, hlupáci si však odnesou hanbu.

Pr kapitola 4.

[1] Synové, slyšte otcovské kárání, pozornost věnujte poznávání rozumnosti. [2] Vždyť jsem vám předal výběrné znalosti, moje učení neopouštějte: [3] Když jsem byl jako syn u svého otce, utlý jedináček při své matce, [4] on mě vyučoval, říkával mi: "Drž se celým srdcem mých slov, dbej na mé příkazy a budeš živ. [5] Získej moudrost, získej rozumnost. Na výroky mých úst nezapomeň, neodchyl se od nich. [6] Neopouštěj ji, bude tě střežit. Miluj ji, bude tě chránit. [7] Počátek moudrosti je: Snaž se získat moudrost, za všechno své jmění získej rozumnost. [8] Obklop se jí, vyvýší tě; oslaví tě, když ji obejměš. [9] Vlož ti na hlavu půvabný věnec, ozdobnou korunu ti předá. [10] Slyš, můj synu, příjmi mé výroky, živ budeš mnoho let. [11] Cestě

moudrosti jsem tě učil, vodil tě stopami přímosti. [12] Půjdeš-li jimi, kroky tvé neuvíznou, jestliže poběžíš, neklopýtneš. [13] Napomenutí se chop a neochabuj, dodržuj je, to je tvůj život. [14] Nevcházej na stezku svévolníků, cestou zlých se neubírej. [15] Vyhni se jí, nechod' po ní, odstup od ní a jdi dál. [16] Neusnou, když nespáchají něco zlého, o spánek jsou připraveni, když někoho nepřivedou k pádu. [17] Chlebem svévole se živí, vínem násilí se napájejí. [18] Stezka spravedlivých je jak jasné světlo, které svítí stále víc, až je tu den. [19] Cesta svévolníků je však jako soumrak, nevědí, o co klopýtnou. [20] Můj synu, věnuj pozornost mým slovům, k mým výrokům nakloň ucho. [21] Ať nesejdou ti z očí, střež je v hloubi srdce. [22] Dají život těm, kteří je nalézají, a zdraví celému jejich tělu. [23] Především střež a chraň své srdce, vždyť z něho vychází život. [24] Odvracej svá ústa od falše a od svých rtů vzdal neupřímnost. [25] Tvé oči ať hledí rovně, zpřímá před sebe se dívej. [26] Sleduj stopy svých nohou, všechny tvé cesty ať jsou pevné. [27] Napravo ani nalevo se neuchyluj, odvrát' od zlého svou nohu.

Pr kapitola 5.

[1] Můj synu, věnuj pozornost mé moudrosti, nakloň své ucho k mé rozumnosti, [2] dbej na obezřetné rady, poznání ať zachovávají tvé rty. [3] Ze rtů cizí ženy sice kape med, a její jazyk je hladší než olej, [4] nakonec je však hořká jako pelyněk, ostrá jak dvoječný meč. [5] Její nohy sestupují k smrti, její kroky uvíznou v podsvětí. [6] Nevysleduješ stezku života, její stopy se motají, nevíš kam. [7] Proto, synové, poslyšte mě, neodvracejte se od výroků mých úst. [8] Ať jde tvá cesta daleko od ní, nepřibližuj se ke dveřím jejího domu, [9] ať nevydáš svou důstojnost jiným, ukrutníkovi svá léta, [10] ať se tvou silou nesytí cizáci a ovocem tvého trápení dům cizí. [11] Nakonec budeš skučet, až celé tvé tělo zchátrá. [12] Řekneš: "Jak jsem mohl nenávidět napomínání? Jak mohlo mé srdce znevažovat domlouvání? [13] Svoje vychovatele jsem neposlouchal, nenaslouchal jsem svým učitelům. [14] Málem bych byl propadl nejhoršímu uprostřed shromáždění a pospolitosti." [15] Pij vodu z vlastní nádrže, tu, jež vyvěrá z tvé studnice. [16] Mají se tvé prameny roztékat ven do široka jako vodní toky? [17] Tobě mají patřit, tobě jedinému, a ne cizím spolu s tebou. [18] Buď požehnán tvůj zdroj, raduj se z ženy svého mládí, [19] z milované laně, z líbezných srny; její prsy ať tě vždycky opojují, kochej se v jejím milování ustavičně. [20] Proč by ses kochal, můj synu, v cizačce, proč bys v náručí cizínku svíral? [21] Cesty člověka jsou Hospodinu zřejmé, on sleduje všechny jeho stopy. [22] Svěvolníka polapí jeho zločiny, bude spoután provazy svého hříchu. [23] Nedbal na napomenutí, proto zemře; bloudí pro svou velkou pošetilost.

Pr kapitola 6.

[1] Můj synu, jestliže ses zaručil za svého druha nebo se zavázal rukou dáním za cizáka [2] a zapletl se výroky svých úst, a výroky svých úst se chytil, [3] udělej, můj synu, toto: Hleď se vyprostit. Dostal ses do rukou svého druha. Jdi, vrhni se do bláta a naléhej na svého druha. [4] Nedopřej svým očím spánku, ani zdřímnout nedávej svým víčkům. [5] Jak gazela vytrhni se z rukou, jako ptáče z rukou číhařových. [6] Jdi k mravenci, lenochu, dívej se, jak žije, ať zmoudříš. [7] Ač nemá žádného vůdce, dozorce či vládce, [8] opatruje si v létě pokrm, o žních sklízí svou potravu. [9] Jak dlouho, lenochu, budeš ležet? Kdy se probudíš ze svého spánku? [10] Trochu si pospíš, trochu zdřímneš, trochu složíš ruce v klín a poležíš si [11] a tvá chudoba přijde jak pobuda a tvá nouze jako ozbrojenec. [12] Ničemný člověk, muž propadlý ničemnostem, má plná ústa falše, [13] mrká očima, nohama cosi naznačuje, svými prsty ukazuje. [14] V srdci má proradnost, osnuje zlo v každém čase, vyvolává sváry. [15] Proto náhlá pohroma ho stihne, bude nenadále rozdrčen a nezhojí ho nikdo. [16] Těchto šest věcí Hospodin nenávidí a sedmá je mu ohavnost: [17] přezíravé oči, zrádný jazyk, ruce, které prolévají nevinnou krev, [18] srdce osnující ničemné plány, nohy rychle spěchající za zlem, [19] křivý svědek, který šíří lži, a ten, kdo vyvolává mezi bratry sváry. [20] Dodržuj, můj synu, otcovy příkazy, a matčiny poučováním neopovrhuj. [21] Přivaž si je natrvalo k srdci, oviň si je kolem hrdla. [22] Povedou tě, kamkoli půjdeš, když budeš ležet, budou tě střežit, procitneš a budou s tebou rozmlouvat. [23] Vždyť příkaz je světlem a vyučování osvětluje, domluvy a kárání jsou cesty k životu: [24] Budou tě střežit před špatnou ženou, před úlisným jazykem cizínky. [25] Nedychti v srdci po její kráse, ať tě svými řasami neuchvátí! [26] Nevěstce zaplatíš bochníčkem chleba, žena jiného však loví drahou duši. [27] Může si kdo shrnout do klína oheň a nespálit si šaty? [28] Což může někdo chodit po žhavém uhlí, a nepopálit si nohy? [29] Tak dopadne ten, kdo vchází k ženě svého druha; nezůstane bez trestu, kdo se jí dotkne. [30] Nepohrdá se zlodějem, že kradl, aby se nasýtil, když měl hlad. [31] Je-li však přistižen, nahradí to sedmeronásobně, dá všechn majetek svého domu. [32] Kdo s ženou cizoloží, nemá rozum, k vlastní zkáze to činí. [33] Sklidí jen rány a hanbu a jeho potupa nebude smazána. [34] Neboť žárlivost rozpálí muže, ten bude v den pomsty nelitostný. [35] Nepřijme žádný dar na usmířenou, nepovolí, i kdybys sebevíc úplatků dával.

Pr kapitola 7.

[1] Můj synu, dbej na mé výroky, chovej mé příkazy ve svém nitru. [2] Dbej na mé příkazy a budeš živ, střež moje učení jak zřetelníci oka. [3] Přivaž si je k prstům, napiš je na tabulku svého srdce. [4] Moudrosti řekni: "Jsi moje sestra", rozumnost nazvi svou příbuznou, [5] aby tě střežila před cizí ženou, před cizínkou, která lichoť svými řečmi. [6] Jednou jsem vyhlížel mříží z okna svého domu [7] a díval jsem se na prostoduché; pozoroval jsem mezi těmi synky mladíka, který neměl rozum. [8] Přešel ulici kolem jejího nároží, vykročil směrem k jejímu domu [9] na sklonku dne, za soumraku, pod záštitou temnoty noční. [10] A hle, žena mu jde vstříc v nevěstčím úboru se záluďným srdcem. [11] Je halasná, dotěrná, její nohy nemají doma stání. [12] Hned je na ulici, hned na náměstí, na každém nároží úklady strojí. [13] Uchopí jej, políbí ho, s nestoudnou tváří mu řekne: [14] "Vystrojila jsem pokojné obětní hody, vyplnila jsem dnes svoje sliby. [15] Proto jsem ti vyšla vstříc a za úsvitu jsem tě hledala, až jsem tě našla. [16] Prostřela jsem na své lehátko přehozy, pestrá egyptská prostěradla. [17] Navoněla jsem své lůžko myrhou, aloe a skořicí. [18] Pojď, opájejme se laskáním až do jitra, potěšme se milováním. [19] Muž není doma, odešel na dalekou cestu. [20] Váček s penězi vzal s sebou, vrátí se domů až v den úplňku." [21] Naklonila si ho mnohým přemlouváním, svými úlisnými rty ho svedla. [22] Hned šel za ní jako vůl na porážku, jako pošetilec v poutech k potrestání, [23] než mu šíp rozetne játra; spěchá do osidla jako ptáče, neví, že mu jde o život. [24] Nyní tedy, synové, slyšte mě, věnujte pozornost výrokům mých úst. [25] Ať tvé srdce nesejde na její cesty, na její pěšiny se nedej zavést. [26] Mnohé už sklála, přivedla k pádu, všichni, i ti nejzdatnější, byli od ní zavražděni. [27] Její dům - toť cesty do podsvětí, vedoucí do komor smrti.

Pr kapitola 8.

[1] Cožpak moudrost nevolá, nevydává rozumnost svůj hlas? [2] Na nejvyšším místě, nad cestou, na křižovatce stojí. [3] Při branách, kudy se chodí do města, u vchodu pronikavě volá: [4] "Na vás, muži, volám, můj hlas je určen synům lidským. [5] Prostoduši, pochopte, v čem je chytrost, hlupáci, pochopte, v čem je rozum! [6] Slyšte! Vyhlášuji, co je směřodatné, otevírám rty a plyne z nich přímot. [7] O pravdě hovoří můj jazyk, mým rtům se svévole hnusí. [8] Všechny výroky mých úst jsou spravedlivé, není v nich nic potměšilého či falešného. [9] Všechny jsou správné pro toho, kdo porozumí, přímé těm, kdo naleznou poznání. [10] Přijměte mé napomenutí, nikoli stříbro, spíše poznání, než převýborné ryzí zlato. [11] Moudrost je lepší než perly, nevyrovnají se jí žádné skvosty. [12] Já, Moudrost, bydlím s chytrostí, nalézám obezřetné poznání. [13] Bázeň před Hospodinem znamená nenávidět zlo; nenávidím povýšenost, pýchu, cestu zlou, proradná ústa. [14] U mne je rada i pohotová pomoc, jsem rozumnost, u mne je bohatýrská síla. [15] Skrze mne kralují králové a vydávají spravedlivá nařízení vládcí, [16] skrze mne velí velitelé a všichni urození soudí spravedlivě. [17] Já miluji ty, kdo milují mne, a kdo mě za úsvitu hledají, naleznou mne. [18] Bohatství a čest jsou u mne, ustavičný dostatek i spravedlnost. [19] Mé ovoce je lepší než ryzí a čisté zlato, má úroda je nad výborné stříbro. [20] Chodím stezkou spravedlnosti a pěšinami práva, [21] abych dala dědictví těm, kdo mě milují. Já naplním jejich pokladnice. [22] Hospodin mě vlastnil jako počátek své cesty, dříve než co konal odedávna. [23] Od věků jsem ustanovena, od počátku, od pravěku země. [24] Ještě nebyly propastné tůně, když jsem se zrodila, ještě nebyly prameny vodami obtěžkány. [25] Když ještě byly hory ponořeny, před pahorky jsem se narodila. [26] Ještě než učinil zemi a všechno kolem a první hroudy pevniny, [27] když upevňoval nebesa, byla jsem při tom, když vymezoval obzor nad propastnou tůň, [28] když seshora zavěšoval mračna, když sílily prameny propastné tůně, [29] když kladl moři jeho meze, aby vody nevystupovaly z břehů, když vymezoval základy země, [30] byla jsem mu věrně po boku, byla jsem jeho potěšením den ze dne a radostně si před ním hrála v každý čas. [31] Hraji si na jeho pevné zemi; mým potěšením je být s lidskými syny. [32] Nyní tedy, synové, slyšte mě: Blaze těm, kdo dbají na mé cesty. [33] Slyšte napomenutí a buďte moudří; nevyhýbejte se tomu! [34] Blaze člověku, který mě poslouchá, bdí u mých dveří den ze dne a střezí veřeje mého vchodu. [35] Vždyť ten, kdo mě nalézá, nalezí život a došel u Hospodina zalíbení. [36] Kdo hřeší proti mně, činí násilí své duši; všichni, kdo mě nenávidí, milují smrt.

Pr kapitola 9.

[1] Moudrost si vystavěla dům, vytesala sedm sloupů. [2] Porazila dobytče, smísila víno a prostřela svůj stůl. [3] Vyslala své dívky, volá na vrcholu městských výšin: [4] "Kdo je prostoduchý, ať se sem uchýlí!" Toho, kdo nemá rozum, zve: [5] "Pojďte, jezte můj chléb a pijte víno, které jsem smísila, [6] nechte prostoduchosti a budete živi, krácejte cestou rozumnosti!" [7] Kdo napomíná posměvače, dojde pohany, kdo domlouvá svévolníku, poskvrní se! [8] Nedomlouvej posměvači, aby tě nezačal nenávidět. Domlouvej moudrému a bude tě milovat. [9] Moudrému dej a bude ještě moudřejší, pouč spravedlivého a přibude mu znalostí. [10] Začátek moudrosti je bázeň před Hospodinem a poznat Svatého je rozumnost. [11] Neboť skrze mne se rozhojní tvé dny, přibude ti let života. [12] Jsi-li moudrý, k svému prospěchu jsi moudrý, jsi-li posměvač, sám na to doplatíš. [13] Paní Hloupost je halasná, prostoduchá, vůbec nic nezná. [14] Sedá u vchodu do svého domu, na křesle na městských výšinách, [15] a volá na mimojdoucí, kteří jdou po přímých stezkách: [16] "Kdo je prostoduchý, ať odbočí sem!" Toho, kdo nemá rozum, zve: [17] "Kradená voda je sladká a pokoutný chléb blaží." [18] Ale on neví, že je tam říše stínů a že v hlubinách podsvětí jsou ti, jež pozvala.

Pr kapitola 10.

[1] Přísloví Šalomounova. Syn moudrý dělá radost otci, kdežto syn hloupý působí žal matce. [2] Neprávem nabyté poklady neprospějí, kdežto spravedlnost vysvobodí od smrti. [3] Hospodin nedopustí, aby hladověl spravedlivý, kdežto choutkám svévolníků činí přítrž. [4] Zchudne, kdo pracuje zahálčivou dlaní, kdežto pilné jejich ruka obohatí. [5] Kdo v létě sklízí, je syn prozíravý, kdo prospí žně, je pro ostudu. [6] Mnohé požehnání spočine na hlavě spravedlivého, kdežto v ústech svévolníků se skrývá násilí. [7] Památka spravedlivého bude k požehnání, kdežto jméno svévolníků zpráchniví. [8] Kdo je moudrého srdce, přijímá příkazy, kdežto kdo je poštilých rtů, ten padne. [9] Kdo žije bezúhonně, žije bezpečně, kdežto kdo chodí křivolakými cestami, bude odhalen. [10] Kdo mrká okem, působí trápení, a kdo je poštilých rtů, ten padne. [11] Ústa spravedlivého jsou zdrojem života, kdežto v ústech svévolníků se skrývá násilí. [12] Nenávist vyvolává sváry, kdežto láska přikrývá všechna přestoupení. [13] Na rtech rozumného se nalézá moudrost, kdežto hůl dopadne na hřbet toho, kdo je bez rozumu. [14] Moudří uchovávají poznání, kdežto ústa poštilce přinášejí zkázu. [15] Majetek bohatého je jeho pevnou tvrzí, chudoba nuzných je jejich zkázou. [16] Výdělek spravedlivého slouží k životu, výtěrek svévolníkův k hřichu. [17] Ukazuje stezku k životu, kdo dbá na napomenutí, kdežto kdo si domluv nevyšmá, zavádí na scestí. [18] Kdo skrývá nenávist za zrádné rty, i ten, kdo šíří pomluvy, je hlupák. [19] Mnohomluvnost nezůstává bez přestoupení, kdežto kdo krotí své rty, je prozíravý. [20] Jazyk spravedlivého je výborné stříbro, srdce svévolníků nestojí za nic. [21] Rty spravedlivého připravují pastvu mnohým, ale poštilci umírají na to, že jsou bez rozumu. [22] Hospodinovo požehnání obohacuje a trápení s sebou nepřináší. [23] Radostnou hrou je pro hlupáka mrzké jednání, kdežto pro rozumného muže moudrost. [24] Čeho se léká svévolník, to na něj přijde, kdežto touha spravedlivých se splní. [25] Když se přizene vichřice, je po svévolníkovi, kdežto spravedlivý má základ věčný. [26] Jako ocet zubům a kouř očím, tak je lenoch těm, kteří ho posílají. [27] Bázeň před Hospodinem přidává dnů, kdežto svévolníkům se léta zkrátí. [28] Očekávání spravedlivých je radostné, kdežto naděje svévolníků přijde vniveč. [29] Cesta Hospodinova je záštitou bezúhonnému, kdežto zkázou pro ty, kdo páchají ničemnosti. [30] Spravedlivý se nikdy nezhroutí, kdežto svévolníci zemi nezabýdlí. [31] Ústa spravedlivého plodí moudrost, kdežto jazyk proradný bude vyřat. [32] Rty spravedlivého vědí, v čem má Bůh zalíbení, kdežto ústa svévolníků znají jen proradnost.

Pr kapitola 11.

[1] Falešné váhy jsou Hospodinu ohavností, kdežto v přesném závaží má zalíbení. [2] Za zpupností přichází hanba, kdežto s umírněnými je moudrost. [3] Přímé vede bezúhonnost, kdežto věrolomné zahubí pokřivenost. [4] V den prchlivosti neprospěje majetek, kdežto spravedlnost vysvobodí od smrti. [5] Spravedlnost napřimuje bezúhonnému cestu, kdežto svévolník svou svévolí padne. [6] Spravedlnost přímé vysvobodí, kdežto věrolomní se lapí do svých choutek. [7] Když zemře člověk svévolný, naděje přijde vniveč, vniveč přijde očekávání ničemníků. [8] Spravedlivý bývá zachován, je-li v souzení, kdežto svévolník se dostane na jeho místo. [9] Rouhač ústy uvádí druhá do zkázy, kdežto spravedliví budou zachováni věděním. [10] Když je dobře spravedlivým, město jásá, když zhynou svévolníci, plesá. [11] Žehnaním přímých se město pozvedá, kdežto ústy svévolníků se boří. [12] Kdo je

bez rozumu, pohrdá svým druhem, kdežto muž rozumný mlčí. [13] Utrhač, kudy chodí, roznáší důvěrnosti, kdežto kdo je duchem věrný, ukryje to. [14] Pro nerozvážené vedení padá lid, kdežto v množství rádců je záchrana. [15] Velmi zle dopadne ten, kdo se zaručil za cizího, kdežto kdo zaručování nenávidí, je v bezpečí. [16] Ušlechtilá žena se drží cti, kdežto ukrutníci se drží bohatství. [17] Muž milosrdný činí dobře i sám sobě, kdežto nelítoštný drásá i vlastní tělo. [18] Svěvolníka výdělek z jeho práce zklame, kdežto kdo rozsévá spravedlnost, má mzdu jistou. [19] Tak spravedlnost vede k životu, kdežto kdo se žene za zlem, spěje k smrti. [20] Hospodin má v ohavnosti lidi falešného srdce, kdežto zalíbení má v těch, jejichž cesta je bezúhonná. [21] Zlý zaručeně nezůstane bez trestu, kdežto potomstvo spravedlivých bude ušetřeno. [22] Zlatý kroužek na rypáku vepře je žena krásná, ale svěhlavá a rozmarná. [23] Touhou spravedlivých je jen dobro, kdežto nadějí svěvolníků je prosadit se zuřivostí. [24] Někdo rozdává a přibývá mu stále, kdežto ten, kdo je skoupý, mívá nedostatek. [25] Duše štědrá bude nasycena tukem, a kdo občerstvuje, bude též občerstven. [26] Na toho, kdo zadržuje obilí, láteří národ, kdežto žehnaní se snáší na hlavu toho, kdo je prodává. [27] Kdo usilovně hledá dobro, hledá Boží zalíbení, kdežto kdo se pídí po zlu, toho zlo postihne. [28] Kdo doufá ve své bohatství, padne, kdežto spravedliví budou rašit jako listí. [29] Kdo rozvrací svůj dům, zdědí vítr, a pošetilec bude otrokem toho, kdo je moudrého srdce. [30] Ovoce spravedlivého je jako strom života, a kdo se ujímá duší, je moudrý. [31] Hle, spravedlivý dochází na zemi odplaty, tím spíše svěvolník a hříšník.

Pr kapitola 12.

[1] Kdo miluje napomenutí, miluje poznání, kdežto kdo domluvy nenávidí, je tupec. [2] Dobrý dochází u Hospodina zalíbení, kdežto pleticháře prohlašuje Hospodin za svěvolníka. [3] Svěvolí se nikdo nezajistí, kořen spravedlivých se nezviklá. [4] Žena statečná je korunou svého manžela, kdežto ostudná mu je jako kostižer v kostech. [5] Spravedliví přemýšlejí o právu, svěvolníci rozvažují o lsti. [6] Slova svěvolníků jsou vražedné úklady, kdežto přímé jejich ústa vysvobodí. [7] Svěvolníci budou podvráceni a nebudou již, kdežto dům spravedlivých ob stojí. [8] Muž bude chválen pro svá prozíravá ústa, kdežto ten, kdo má zvrácené srdce, upadne v pohrdání. [9] Lépe je být zlehčován a mít otroka, než pokládat se za slavného a nemít chleba. [10] Spravedlivý cítí i se svým dobyt看em, kdežto nitro svěvolníků je nelítoštné. [11] Kdo obdělává svou půdu, nasytí se chlebem, kdežto kdo následuje povaleče, nemá rozum. [12] Svěvolník dychtivě loví kdejaké zlo, kdežto kořen spravedlivých vydává dobro. [13] Zlovolník se chytí do přestupků svých rtů, kdežto spravedlivý vyvázne ze soužení. [14] Ovoce svých úst se každý dobře nasytí, skutek rukou se člověku vrátí. [15] Pošetilci zdá se, že je jeho cesta přímá, kdežto kdo poslouchá rady, je moudrý. [16] U pošetilce se jeho hoře pozná týž den, kdežto chytrý přikryje hanbu. [17] Kdo šíří pravdu, hlásá spravedlnost, kdežto křivý svědek lest. [18] Někdo tlachá, jako by probodával mečem, kdežto jazyk moudrých hojí. [19] Pravdivé rty se zajistí navždy, kdežto jazyk zrádný na okamžik. [20] Lest mají v srdci ti, kdo osnují zlo, kdežto radost ti, kdo radí ku pokoji. [21] Žádná ničemnost nezasáhne spravedlivého, kdežto svěvolníci okusí zlého vrchovatě. [22] Zrádné rty jsou Hospodinu ohavností, kdežto zalíbení má v těch, kdo prosazují pravdu. [23] Chytrý člověk poznání skrývá, kdežto srdce hlupáků pošetilsti provolává. [24] Ruka pilných bude vládnout, kdežto zahálka vede do poroby. [25] Obavy lidské srdce tíží, ale dobré slovo vrací radost. [26] Spravedlivý prozkoumává svému příteli cestu, kdežto svěvolníky jejich cesta zavede. [27] Zahálčivý nebude si péci úlovek, kdežto vzácným jměním pro člověka je píle. [28] Na stezce spravedlnosti je život, tato cesta nesměňuje k smrti.

Pr kapitola 13.

[1] Syn otcovským káráním zmoudří, kdežto posměvač pohrůžky neposlouchá. [2] Ovoce svých úst se každý dobře nají, duše věrolomných okusí násilí. [3] Kdo hlídá svá ústa, střeží svůj život, kdo se pošklebuje, toho stihne zkáza. [4] Lench jen touží a niče nedosáhne, kdežto pilní se nasytí tukem. [5] Spravedlivý nenávidí jakýkoli klam, kdežto svěvolník vzbuzuje nelibost a hnus. [6] Spravedlnost chrání toho, kdo žije bezúhonně, kdežto svévole vyvrací hříšníka. [7] Leckdo se vydává za bohatého, ačkoli nic nemá, někdo se vydává za chudého, a má velké jmění. [8] Bohatstvím se člověk může vyplatit, kdežto chudý vyhrožování neslychá. [9] Světlo spravedlivých radostně září, kdežto svěvolníkům svítilna hasne. [10] Ze zpupnosti vzniká jen hádka, kdežto u těch, kdo si dají poradit, je moudrost. [11] Jmění snadno nabyté se zmenšuje, kdežto kdo shromažďuje vlastní práci, tomu přibývá. [12] Dlouhým čekáním zemdlivá srdce, kdežto splněná touha je stromem života. [13] Kdo pohrdá slovem, přivádí se do záhuby, kdežto kdo se bojí přikázání, dochází odplaty. [14] Učení moudrého je zdrojem života, pomůže uniknout léčkám smrti. [15] Prozíravost zjednává přízeň, kdežto věrolomní vytrvávají na své cestě. [16] Kdo je chytrý, počíná si podle poznání, kdežto hlupák roztrušuje pošetilsti. [17] Svěvolný posel propadne zkáze, kdežto věrný vyslanec přináší zdraví. [18] Chudoba a hanba stihnou toho, kdo se vyhýbá trestu, kdežto kdo dbá na domluvu, bude vážený. [19] Když se naplní touha, je sladko v duši, kdežto hlupákům se hnusí odvrátit se od zlého. [20] Kdo chodívá s moudrymi, stane se moudrým, kdežto tomu, kdo se přátelí s hlupáky, se povede zle. [21] Hříšníky stihá zlo, kdežto spravedlivým je odplatou dobro. [22] Dobrý zanechá dědictví vnukům, kdežto jmění hříšníka bývá uchováno pro spravedlivého. [23] Úhor dává chudým mnoho pokrmu, ale bývá ničen bezprávím. [24] Kdo šetří hůl, nenávidí svého syna, kdežto kdo jej miluje, trestá ho včas. [25] Spravedlivý se nají dosyta, kdežto břicho svěvolníků trpí nedostatkem.

Pr kapitola 14.

[1] Moudrá žena buduje svůj dům, kdežto pošetilá jej vlastníma rukama boří. [2] Kdo se bojí Hospodina, chodí přímo, kdežto kdo jím pohrdá, chodí cestou neupřímnosti. [3] Z úst pošetilce vyrůstá povýšenost, kdežto moudré jejich rty střeží. [4] Kde není skot, je čistý žlab, kdežto hojná úroda bývá, kde jsou silní býci. [5] Spolehlivý svědek nelže, kdežto křivý svědek šíří lži. [6] Posměvač hledá moudrost, ale marně, kdežto rozumný má poznání usnadněné. [7] Jdi z cesty mužů hloupému, neboť na jeho rtech poznání nenalezneš. [8] Moudrost chytrého je v tom, že rozumí své cestě, kdežto pošetilsti hlupáků je v záłudnosti. [9] Oběť za vinu je pošetilcům směšná, kdežto u přímých nalézá zalíbení. [10] Jen srdce zná hořkost vlastní duše, ani do jeho radosti se nikdo cizí nemůže vmísit. [11] Dům svěvolníků bude vyhlazen, kdežto stánek přímých bude vzkvétat. [12] Někdy se člověku zdá cesta přímá, ale nakonec přivede k smrti. [13] Také při smíchu bolívá srdce a na konci radosti bývá žal. [14] Odpadlík se sytí svými cestami, kdežto člověk dobrý tím, co je mu dáno. [15] Prostoduchý kdekemu důvěřuje, kdežto chytrý promýšlí své kroky. [16] Moudrý se bojí a odvrací se od zlého, kdežto hlupák se vypíná a cítí se v bezpečí. [17] Nedočkavý se dopouští pošetilsti a pletichář je nenáviděn. [18] Prostoduší dědí pošetilsti, kdežto chytří jsou korunováni poznáním. [19] Zlý se sklání před dobrými a svěvolníci u bran spravedlivého. [20] Chudého nemá rád ani jeho druh, kdežto mnoho je těch, kdo milují bohatého. [21] Kdo pohrdá svým druhem, hřeší, kdežto blaze tomu, kdo se slitovává nad utištěnými. [22] Což nebloudí ti,

kdo osnují zlé věci? Kdežto milosrdenství a věrnost provází ty, kdo chystají dobro. [23] Každé trápení je k užítku, ale pouhé mlouení vede k nedostatku. [24] Korunou moudrých je jejich bohatství, ale pošetilost hlupáků zůstává pošetilostí. [25] Pravdivý svědek druhé vysvobodí, kdežto lstivý šíří lži. [26] V bázi před Hospodinem má člověk pevné bezpečí a útočiště pro své syny. [27] Bázeň před Hospodinem je zdroj života, pomůže uniknout léčkám smrti. [28] V množství lidu spočívá důstojnost krále, kdežto úbytek národa je zkáza pro vládcce. [29] Shovívavý oplývá rozumností, kdežto ukvapený vystavuje na odiv pošetilost. [30] Mírné srdce je tělu k životu, kdežto žárlivost je jako kostižer. [31] Kdo utiskuje nuzného, tupí toho, kdo jej učinil, kdežto ctí ho ten, kdo se nad ubožákem slitovává. [32] Svěvolník bude sražen zlem, jež páchá, kdežto spravedlivý má útočiště i při smrti. [33] V srdci rozumného spočívá moudrost, kdežto co je v nitru hlupáků, se pozná. [34] Spravedlnost vyvyšuje pronárody, kdežto hřích je národům pro potupu. [35] Král má zalíbení v prozíravém služebníkú, kdežto jeho prchlivost dolehne na toho, kdo jedná ostudně.

Pr kapitola 15.

[1] Vlídna odpověď odvrací rozhořčení, kdežto slovo, které ubližuje, popouzí k hněvu. [2] Jazyk moudrých přináší dobré poznání, kdežto ústa hlupáků chrlí pošetilost. [3] Oči Hospodinovy jsou na každém místě, pozorně sledují zlé i dobré. [4] Mírný jazyk je stromem života, kdežto pokřivený rozkládá ducha. [5] Pošetilec znevažuje otcovské kárání, kdežto kdo na domluvy dbá, jedná chytře. [6] Dům spravedlivého je rozsáhlou klenotnicí, kdežto z výtěžku svěvolníkova vzejde rozvrat. [7] Rty moudrých rozsívají poznání, ale ne tak srdce hlupáků. [8] Hospodinu je ohavností obět' svěvolníků, kdežto v modlitbě přímých má zalíbení. [9] Hospodinu je ohavností cesta svěvolníka, ale miluje toho, kdo následuje spravedlnost. [10] Tvrdý trest postihne toho, kdo opouští stezku, kdo domluvy nenávidí, zemře. [11] I podsvětí, říše zkázy, je na očích Hospodinu, tím spíše srdce synů lidských. [12] Posměvač nemiluje toho, kdo mu domlouvá, k moudrým nechodí. [13] Radostným srdcem zkrásní tvář, kdežto trápení srdce ubíjí ducha. [14] Rozumné srdce hledá poznání, kdežto ústa hlupáků se honí za pošetilostí. [15] Všechny dny utištěného jsou zlé, kdežto kdo je dobré myslí, má hody každodenně. [16] Je lépe mít málo a bát se Hospodina, než mít velký poklad a s ním neklid. [17] Lepší je jídlo ze zeleniny a k tomu láska, než z vykrmeného byka a s tím nenávisť. [18] Vznětlivý muž rozněcuje sváry, kdežto shovívavý spory uklidňuje. [19] Cesta lenocha je zarostlá trním, kdežto stezka přímých je upravená. [20] Syn moudrý dělá radost otci, kdežto člověk hloupý pohrdá svou matkou. [21] Z pošetilosti se raduje, kdo nemá rozum, kdežto rozumný muž chodí přímo. [22] Plány selžou bez společné porady, kdežto při množství rádců se uskuteční. [23] Člověk má radost, když může dát odpověď, jak je dobré slovo v pravý čas! [24] Stezka života vede prozíravého vzhůru, aby unikl podsvětí dole. [25] Hospodin strhne dům pyšných, kdežto mezníky vdovy vytyčuje. [26] Zlé plány jsou Hospodinu ohavností, kdežto vlídna řeč je čistá. [27] Kdo se žene za ziskem, rozvrací svůj dům, kdežto kdo o dary nestojí, bude živ. [28] Srdce spravedlivého rozjímá, co odpovědět, kdežto ústa svěvolníků chrlí samou zlobu. [29] Hospodin je daleko od svěvolníků, kdežto modlitbu spravedlivých vyslychá. [30] Zářivý pohled vlévá do srdce radost, dobrá zpráva vzpružuje kosti. [31] Ucho, které poslouchá životodárné domluvy, bude přebývat mezi moudrymi. [32] Kdo se vyhýbá trestu, neváží si vlastního života, kdežto kdo domluvy poslouchá, získává rozum. [33] Bázeň před Hospodinem napomíná k moudrosti, slávu předchází pokora.

Pr kapitola 16.

[1] Člověku je dáno pořádat, co má na srdci, ale na Hospodinu záleží, co odpoví jazyk. [2] Člověku se všechny jeho cesty zdají ryzí, ale pohnutky zpytuje Hospodin. [3] Svěř Hospodinu své počínání a tvé plány budou zajištěny. [4] Hospodin učinil vše k svému cíli, i svěvolníka pro zlý den. [5] Hospodin má každého domýšlivce v ohavnosti, zaručeně nezůstane bez trestu. [6] Milosrdenstvím a věrností se usmířuje provinění a bázeň před Hospodinem odvrací od zlého. [7] Líbí-li se Hospodinu cesty člověka, vede ku pokoji s ním i jeho nepřátele. [8] Lepší je maličko se spravedlností než mnoho výtěžků s bezprávím. [9] Člověk uvažuje v srdci o své cestě, ale jeho kroky řídí Hospodin. [10] Na rtech králových je božský výrok, při soudu se jeho ústa nezpronevěří. [11] Vahadla i správné misky patří Hospodinu, všechna závaží jsou jeho dílem. [12] Králům se hnusí svěvolně jednat, vždyť spravedlnost upevňuje trůn. [13] Králové mají zalíbení ve spravedlivých rtech, a toho, kdo mluví přímo, milují. [14] Královo rozhořčení je poselstvo smrti, ale moudrý muž je usmíří. [15] V jasné tváři králové je život, jeho přízeň je jak oblak s jarním deštěm. [16] Získat moudrost je lepší než ryzí zlato a získat rozumnost je výbornější než stříbro. [17] Přimí se na své dráze odvracejí od zlého; střeží svůj život, kdo hlídá svou cestu. [18] Pýcha předchází pád, domýšlivost klopýtnutí. [19] Je lépe být poníženého ducha s pokornými, než se dělit o kořist s pyšnými. [20] Kdo je prozíravý ve slovu, nalézá dobro, blaze tomu, kdo doufá v Hospodina. [21] Kdo je moudrého srdce, je nazýván rozumným; lahodná řeč přidává znalosti. [22] Prozíravost je zdrojem života těm, kdo ji mají, ale kárát pošetilce je pošetilost. [23] Srdce moudrého dává jeho ústům prozíravost a na jeho rty přidává znalosti. [24] Pláství medu je řeč vlídna, lahodou duši a uzdravením kostem. [25] Někdy se člověku zdá cesta přímá, ale nakonec přivede k smrti. [26] Ten, kdo se plahočí, plahočí se pro sebe, popohánějí ho vlastní ústa. [27] Ničema vyhrabává zlo, na jeho rtech jako by byl spalující oheň. [28] Proradný člověk vyvolává sváry a klevetník rozlučuje důvěrné přátele. [29] Násilník svého bližního láká a svádí ho na nedobrou cestu. [30] Kdo přimhujuje oči, myslí na proradnost, kdo svírá rty, už dokonal zlo. [31] Šediny jsou ozdobnou korunou, lze je nalézt na cestě spravedlnosti. [32] Lepší je shovívavý než bohatýr, a kdo ovládá sebe, je nad dobyvatele města. [33] Los se vytahuje ze záhadí, ale každé rozhodnutí je od Hospodina.

Pr kapitola 17.

[1] Lepší suchá skýva a k tomu klid než dům plný obětních hodů a spory. [2] Prozíravý otrok panuje nad synem, který dělá ostudu, a mezi bratry mu případně dědictví. [3] Na stříbro kelímek, na zlato pec; srdce však Hospodin prozkoumává. [4] Zlé je věnovat pozornost ničemným rtům, klamně dopřávat sluchu zkázonosnému jazyku. [5] Kdo se posmívá chudému, tupí toho, kdo jej učinil, kdo má radost z běd, ten bez trestu nezůstane. [6] Korunou starců jsou vnuci, ozdobou synů otcové. [7] Nesluší bloudovi mnoho řečí, tím méně urozenému řeči živé. [8] Jako vzácný kámen je úplatek v očích dárce, kamkoli se obrátí, má úspěch. [9] Kdo stojí o lásku, přikrývá přestoupení, ale kdo je přetřásá, rozlučuje důvěrné přátele. [10] Pohružka zapůsobí na rozumného víc než na hlupáka sto ran. [11] Jen o vzpouru usiluje zlý, ale bude proti němu vyslán nelítostný posel. [12] Raději potkat medvědici zbavenou mládat než hlupáka s jeho pošetilostí. [13] Tomu, kdo za dobré odplácí zlým, zlo se nehne z domu. [14] Protrhne vodní hráz, kdo začne svár, přestaň dřív, než propukne spor. [15] Prohlásit svěvolníka za spravedlivého a spravedlivého za svěvolníka, to obojí je Hospodinu ohavností. [16] K čemu peníze v ruce hlupáka? Chce koupit moudrost? Vždyť nemá rozum! [17] V každíčkém čase miluje přítel, zrodil se bratrem pro doby soužení. [18] Člověk bez rozumu dává ruku a svému druhovi se zaručuje. [19] Má rád přestoupení, kdo má rád hádky, kdo si zvyšuje vchod, říká

si o zkázu. [20] Kdo má falešné srdce, nenajde dobro, kdo má proradný jazyk, upadne do zla. [21] Kdo zplodil hlupáka, sobě k žalu ho zplodil, otec blouda nemůže mít radost. [22] Radostné srdce hojí rány, kdežto ubitý duch vysušuje kosti. [23] Svěvolník po straně přijímá úplatek, tak převrací stezky práva. [24] Na tváři rozumného se zračí moudrost, ale oči hlupáka těkají po končinách země. [25] Hloupý syn působí svému otci hoře a své rodiče hořkost. [26] Pokutovat spravedlivého není dobré, natož urozené bít pro přímou. [27] Kdo se krotí v řeči, má správné poznání, kdo je klidného ducha, je rozumný člověk. [28] I pošetilec, když mlčí, může být pokládán za moudrého, nechá-li rty zavřené, za rozumného.

Pr kapitola 18.

[1] Za svými choutkami jde, kdo se zřídá druhých, pohotově rozpoutává sváry. [2] Hlupák si nelibuje v rozumnosti, nýbrž v obnažování svého srdce. [3] Kam vejde svěvolník, vchází opovržením a potupa s hanbou. [4] Hluboké vody jsou slova z úst muže, potok plný vody, zdroj moudrosti. [5] Není dobré nadřezovat svěvolníkovi a odstrčit na soudu spravedlivého. [6] Hlupáka zavedou jeho rty do sporu, jeho ústa volají po výprasku. [7] Ústa přinesou hlupákově zkázu, jeho rty jsou léčkou jeho duši. [8] Žeči klevetníkovy jsou jak pamlsky, sestoupí až do nejnižších útrob. [9] Ten, kdo při své práci otálí, je bratrem zhoubce. [10] Pevná věž je Hospodinovo jméno, k němu se uteče spravedlivý jak do hradu. [11] Pevnou tvrzí je boháčovi jeho majetek, jeví se mu jako nedostupná hradba. [12] Srdce člověka bývá před pádem zpupné, kdežto slávu předchází pokora. [13] Odpoví-li kdo dřív, než vyslechne, toť pošetilost a hanba pro něj. [14] Mužný duch snáší nemoc, ale ducha ubitého kdo unese? [15] Rozumné srdce získává poznání, ucho moudrých je vyhledává. [16] Dar otvírá člověku dveře, uvádí ho i k velmožům. [17] Kdo při sporu mluví první, jeví se spravedlivý, pak přijde druhá strana a podrobí ho zkoušce. [18] Losování činí přítrž svárům, odtrhne od sebe i zarputilce. [19] Zhrzený bratr je nepřístupnější než pevná tvrz a sváry jsou jako závora paláce. [20] Nitro člověka se sytí ovocem úst, sytí je úroda rtů. [21] V moci jazyka je život i smrt, kdo ho rád používá, nají se jeho plodů. [22] Kdo našel ženu, našel dobro a došel u Hospodina zalíbení. [23] Chudák prosí o smilování, ale boháč odpovídá tvrdě. [24] Přátelí se s kdekým je ke škodě; kdo však miluje, přilne víc než bratr.

Pr kapitola 19.

[1] Lepší je chudák žijící bezúhonně než falešník a k tomu hlupák. [2] Bez poznání nemůže být nikdo dobrý, kdo je zbrklý, hřeší. [3] Pošetilost si člověk podvrací cestu, ale jeho srdce má zlost na Hospodina. [4] Majetek zjednává víc a víc přátel, nuzáka se i přítel zřekne. [5] Křivý svědek nezůstane bez trestu, neunikne ten, kdo šíří lži. [6] Urozenému pochlebují mnozí, se štedrým mužem se přátelí kdekdo. [7] Chudáka nenávidí všichni jeho bratři, tím spíš se mu vzdalují jeho přátelé. Kdo se honí za slovy, nemá z toho nic. [8] Kdo získal rozum, má rád svůj život, kdo dbá na rozumnost, najde dobro. [9] Křivý svědek nezůstane bez trestu, zahyne ten, kdo šíří lži. [10] Nepřísluší blahobyt hlupákově, natož otroku vlada nad knížaty. [11] Prozíravost činí člověka shovívavým, promíjet přestupky je jeho ozdobou. [12] Jak řev mladého lva je králova zlost, jak rosa na bylinu jeho přízeň. [13] Neštěstím pro otce je syn hlupák; svárlivá žena jak neustálé zatékání vody. [14] Dům a majetek lze zdědit po otcích, ale prozíravá žena je od Hospodina. [15] Lenost uvede do mrákot; zahálčivá duše bude hladovět. [16] Kdo zachovává příkázání, střeží svůj život, zemře, kdo jeho cestami zhrdá. [17] Hospodinu půjčuje, kdo se nad nuzným smilovává, on mu odplatí jeho dobročinnost. [18] Trestej syna, dokud je naděje, a nechtěj mu přivodit smrt! [19] Velká vznětlivost volá po pokutě, odpustíš-li, budeš muset přidat. [20] Poslechni radu, přijmi i trest, abys byl napříště moudrý. [21] Člověk má v srdci mnoho plánů, ale úrdek Hospodinův obstojí. [22] Na člověku se žádá, aby byl milosrdný; chudák je na tom lépe než lhář. [23] Bázeň před Hospodinem vede k životu; nasycen přečkáš noc a nic zlého tě nepostihne. [24] Lenoch sáhne rukou do mísy, ale k ústům už ji nevrátí. [25] Bij posměvače a prostoduchý se stane chytřejším, domluv rozumnému a porozumí poznání. [26] Kdo týrá otce a vyhání matku, je syn hanebný a hnusný. [27] Přestaneš-li, synu, poslouchat kárání, od výroků poznání zbloudíš. [28] Ničemný svědek se posmívá právu a ústa svěvolníků hltají ničemnosti. [29] Na posměvače jsou schystány soudy, na hřbet hlupáků výprask.

Pr kapitola 20.

[1] Víno je posměvač, opojný nápoj je křikloun; kdo se v něm kochá, ten moudrý není. [2] Král budí hrůzu, jako když zařve mladý lev; kdo ho rozlítí, hřeší sám proti sobě. [3] Je ctí pro muže upustit od sporu, kdejaký pošetilec jej však rozpoutává. [4] Na podzim lenoch neorá, o žních bude žebrať, ale nic nebude. [5] Jak hluboké vody je rada v srdci muže, muž rozumný z ní čerpá. [6] Mnoho lidí rozhlašuje své milosrdenství, ale muže spolehlivého kdo najde? [7] Spravedlivý žije bezúhonně; blaze bude po něm jeho synům! [8] Král sedí na soudném stolci a očima převívá vše, co je zlé. [9] Kdo může říci: "Zachoval jsem si ryzí srdce, jsem čistý, bez hřichu"? [10] Dvojí závaží a dvojí míra, obojí je Hospodinu ohavností. [11] Už na chlapci se z jeho způsobů pozná, zda bude v jednání ryzí a přímý. [12] Ucho, které slyší, a oko, které vidí, obojí učinil Hospodin. [13] Nemiluj spánek, ať nezchudneš, nech oči otevřené a nasytíš se chlebem. [14] "Špatné, špatné", říká kupující, ale jen poodejde, už se tím chlubí. [15] Někdo má zlato a množství perel, ale nejdražocennější skvost jsou rty plné poznání. [16] Šaty zadrž tomu, kdo se zaručuje za cizáka, a když za cizinku, vezmi od něho zástavu. [17] Někomu je lahodný chléb klamu, ale nakonec má plná ústa šterku. [18] Úmysly se zajišťují poradou, boj ved' s rozvahou. [19] Utrhač, kudy chodí, vynáší důvěrnosti, nezapléte se tedy s mluvkou. [20] Kdo zlořečí otci a matce, tomu zhasne jeho světlo v nejhlubší tmě. [21] Dědictví, na jehož počátku je nečestnost, nebývá nakonec požehnané. [22] Neříkej: "Odplatím za zlo!" Čekej na Hospodina a on tě zachrání. [23] Dvojí závaží je Hospodinu ohavností, falešné váhy nejsou nic dobrého. [24] Kroky muže určuje Hospodin; jak by mohl člověk rozumět své cestě? [25] Člověku je léčkou nerozvážné říci: "Je to zasvěceno", a po slibu si to rozmyslet. [26] Moudrý král převívá svěvolníky, dá je přejet koly mlátícího vozu. [27] Lidský duch je světlo od Hospodina; to propátrá všechny nejnižší útrob. [28] Milosrdenství a věrnost chrání krále, milosrdenstvím podepře svůj trůn. [29] Ozdobou jinochů je jejich síla, důstojností starců jsou šediny. [30] Jizvy a modřiny vydrhnou špatnost a rány pročistí nejnižší útrob.

Pr kapitola 21.

[1] Královo srdce je v Hospodinových rukou jako vodní toky; nakloní je, kam se mu zlíbí. [2] Člověku se všechny jeho cesty zdají přímé, ale srdce zpytuje Hospodina. [3] Prosazovat spravedlnost a právo je před Hospodinem výbornější než obět. [4] Pýcha očí a nadutost srdce, ač jsou svěvolníkům

světlem, jsou hříchem. [5] Plány jsou pilnému k užítku, ale každý, kdo se ukvapuje, bude mít nedostatek. [6] Poklady dobývané zrádným jazykem jsou jen odvátý přelud těch, kdo vyhledávají smrt. [7] Svěvolníky zachvátí zhouba, kterou rozpoutali, neboť odmítali zjednat právo. [8] Klikatá je cesta muže proradného, ryzí člověk v jednání je přímý. [9] Lépe je bydlet na střeše v koutku než se svárlivou ženou ve společném domě. [10] Svěvolník je chtivý zlého, v jeho očích nenalezne slitování ani přítel. [11] Když pokutují posměvače, prostoduchý zmoudří, když je k prozíravosti veden moudrý, nabývá poznání. [12] Spravedlivý prozíravě vede v patrnosti dům svěvolníka; svěvolníky vyvrací pro jejich zlobu. [13] Kdo před křikem nuzného si zacpe uši, bude také volat, a odpověď nedostane. [14] Tajný dar tlumí hněv a postranní úplatek prudké rozhořčení. [15] Prosazovat právo je radostí spravedlivému, ale zkázou pachatelům ničemnosti. [16] Člověk zbloudivší z cesty prozíravosti spočine v shromáždění říše stínů. [17] Nedostatek pozná, kdo miluje radovánky, kdo miluje víno a olej, nezbohatne. [18] Výkupným za spravedlivého bude svěvolník, za přímé lidi věrolomník. [19] Lépe je bydlet v zemi pusté než se ženou svárlivou a zlostnou. [20] Žádoucí poklad a olej jsou v obydlí moudrého, kdežto hloupý člověk je prohýří. [21] Kdo jde za spravedlností a milosrdenstvím, najde život, spravedlnost a slávu. [22] Moudrý vstoupí do města bohatých a srazí baštu, na niž spoléhali. [23] Kdo střeží svá ústa a jazyk, střeží svou duši před soužením. [24] Pyšný opovázlivc jménem posměvač jedná bezmezně zpupně. [25] Lenocha usmrtí choutky, neboť jeho ruce odmítají práci; [26] choutky ho stravují neustále, ale spravedlivý dává a nešetří. [27] Oběť svěvolníků je ohavností, tím spíše, když se přináší s mrzkým záměrem. [28] Lživý svědek zahyne, ale muž, který vypoví, co slyšel, bude mít poslední slovo. [29] Svěvolník vystupuje s nestoudnou tvář, přímý jde však rovnou cestou. [30] Žádná moudrost, žádná rozumnost, žádný úradek nic nesvedou proti Hospodinu. [31] Kůň je strojen pro den boje, ale vítězství je u Hospodina.

Pr kapitola 22.

[1] Výborné jméno je nad hojné bohatství, lepší než stříbro a zlato je přízeň. [2] Boháč a chudák se střetávají, Hospodin učinil oba. [3] Chytrý vidí nebezpečí a ukryje se, kdežto prostoduší půjdou dál a doplatí na to. [4] Pokoru doprovází bázeň před Hospodinem, bohatství, sláva a život. [5] Háky a osidla jsou na cestě falešníka; kdo střeží svůj život, vzdaluje se od nich. [6] Zasněť už chlapce do jeho cesty, neodchýlí se od ní, ani když zestárne. [7] Boháč panuje nad chudáky, dlužník se stává otrokem věřitele. [8] Kdo rozsévá bezpráví, sklídí ničemnost, hůl jeho prchlivosti vezme za své. [9] Kdo hledí vlídným okem, bude požehnan, neboť dal ze svého chleba nuznému. [10] Vyžeň posměvače a odejde i svár, ustane pře i hanba. [11] Kdo miluje čistotu srdce a má ušlechtilé rty, tomu bude přítelem i král. [12] Hospodin dohlíží na pravé poznání, ale slova věrolomného vyvrací. [13] Lenocho říká: "Venku je lev! Na náměstí by mě zadával." [14] Ústa cizaček jsou hluboká jáma; na koho se Hospodin rozhněvá, ten tam spadne. [15] Vězí-li v srdci chlapce pošetilost, trestající hůl ji od něho vzdálí. [16] Kdo utiskuje nuzného, aby mu přibýlo, nebo kdo dává bohatému, bude mít nedostatek. [17] Nakloň své ucho a slyš slova moudrých, zaměř srdce k tomu, co jsem poznal. [18] Bude ti k blahu, budeš-li je ve svém nitru zachovávat, budou rovněž pohotově na tvých rtech. [19] Abys na Hospodina spoléhál, poučím tě dnes - ano, tebe. [20] Zdali jsem ti již dříve nenapsal rady a poznání, [21] abych tě poučil o spolehlivé jistotě slov pravdy, abys mohl pravdivě odpovědět tomu, kdo tě poslal? [22] Neodírej nuzného, vždyť nic nemá, po utištěném nešlapej v bráně. [23] Neboť jejich spor povede Hospodin, uchvátí život jejich uchvatitelům. [24] Nepřátel se s hněvivým člověkem a s mužem vznětlivým se nestýkej, [25] ať se nepřizpůsobíš jeho stezkám a nenastražíš léčku své duši. [26] Nebuď mezi těmi, kdo dají druhému ruku, kdo se zaručují za půjčku. [27] nemáš-li čím splatit; proč ti má někdo vzít pod tebou lůžko? [28] Nepřenášej dávné mezníky, které zasadili tvoji otcové. [29] Viděls muže, který je zblablý v svém díle? Před králi bude stávat; nebude stávat před bezvýznamnými.

Pr kapitola 23.

[1] Jestliže zasedneš k jídlu s vladařem, dobře rozvaž, co je před tebou. [2] Nasadíš si nůž na hrdlo, budeš-li nenasytný. [3] Nedychti po jeho pochoutkách, je to ošidný pokrm. [4] Neštví se za bohatstvím, z vlastního rozumu toho zanech. [5] Jen letmo na ně pohlédneš, už není! Vždycky si opatří křídla, jak orel odlétne k nebi. [6] Nejez pokrm nepřejícího, nedychti po jeho pochoutkách! [7] Vždyť je to duše vypočítavá. Říká ti: "Jez a pij", ale jeho srdce s tebou není. [8] Snědené sousto zvrátíš a pokazíš svá vlídná slova. [9] Nedomlouvej hlupákovi, neboť pohrdne tvou prozíravou řečí. [10] Neposunuj dávné mezníky a nevstupuj na pole sirotků, [11] neboť jejich zastánce je mocný, on povede jejich spor proti tobě. [12] Ber si k srdci napomenutí a pozorně naslouchej výrokům poznání. [13] Nepřipravuj chlapce o trest! Nezemře, když mu nabiješ holi. [14] Nabiješ mu holi a jeho život vysvobodíš od podsvětí. [15] Můj synu, bude-li tvé srdce moudré, zaraduje se i moje vlastní srdce. [16] Zajásá mé ledví, když tvé rty budou mluvit, co je správné. [17] Ať tvé srdce nezavidí hříšníkům, ale ať horlí pro bázeň před Hospodinem po všechny dny. [18] Však to budoucnost ukáže! Tvá naděje nebude zmařena. [19] Ty, můj synu, poslouvej a zmoudříš, veď své srdce touto cestou: [20] Nebývej mezi pijany vína, mezi žrouty masa, [21] vždyť pijan a žrout přijdou na mizinu, dřímota je oblékně v cáry. [22] Poslouvej otce, on tě zplodil, a matkou nepohrdej, když zestárla. [23] Pravdu získej a nekupči moudrostí, kázní a rozumností. [24] Otec spravedlivého velice jása, zplodil moudrého a raduje se z něho. [25] Ať se raduje tvůj otec i tvá matka, tvoje rodička ať jása. [26] Můj synu, dej mi své srdce, ať si tvé oči oblíbí mé cesty. [27] Vždyť nevěstka je hluboká jáma, těsná studna je cizinka. [28] Číhá jak zákeřník a zavíní, že přibývá mezi lidmi věrolomných. [29] Komu zbude "Ach" a komu "Běda"? Komu sváry? Komu plané řeči? Komu zbytečné modřiny? Komu zkalený zrak? [30] Těm, kdo se zdržují u vína, kdo chodí okoušet kořeněný nápoj. [31] Nehleď na víno, jak se rdí, jak jiskří v poháru. Vklouzne hladce [32] a nakonec uštkne jako had a štípne jako zmije. [33] Tvé oči budou hledět na nepřístojnosti, z tvého srdce budou vycházet proradné řeči. [34] Bude ti, jako bys ležel v srdci moře, jako bys ležel s rozbitou hlavou. [35] "Zbili mě a nic mě nebolí, ztloukli mě a nevím o tom. Až procitnu, vyhledám to zas a zase."

Pr kapitola 24.

[1] Nezávid' zlým lidem a nedychti být s nimi, [2] neboť jejich srdce rozjímá, jak připravit zhoubu, a jejich rty mluví, aby potrápily. [3] Moudrosti se dům buduje, rozumností se zajišťuje; [4] kde je poznání, tam se komory naplňují vším drahocenným a příjemným majetkem. [5] Moudrý muž je mocný, a kdo má poznání, upevňuje svou sílu. [6] Boj veď s rozvahou, ve množství rádců je vítězství. [7] Příliš vysoko je moudrost pro pošetilého, ten v bráně neotevře ústa. [8] Kdo přemýšlí, jak páchat zlo, toho nazvou pletichářem. [9] Vymýšlet pošetilost je hřích, posměvač se lidem hnusí. [10] Budeš-li v čas soužení liknavý, budeš se svou silou v úzkých. [11] Vysvobod' ty, kdo jsou vlečeni na smrt; což se neujmeš těch, kdo se potácejí na popravu? [12] Řekneš-li: "My jsme to nevěděli", což ten, který zpytuje nitro, tomu nerozumí? Ten, který chrání tvůj život, to neví? On odplatí člověku podle jeho činů.

[13] Můj synu, jez med, je dobrý, plástev medu je tvému patru sladká. [14] Právě tak poznávej moudrost pro svou duši. Když ji najdeš, máš budoucnost, tvá naděje nebude zmařena. [15] Svěvolníku, nestroj úklady obydlí spravedlivého a nepleň místo, kde on odpočívá! [16] Spravedlivý, i když sedmkrát padne, zase povstane, svěvolníci zaklopýtou a zle končí. [17] Neraduj se z pádu svého nepřítele, nejásej nad jeho klopýtnutím ani v srdci, [18] nebo to Hospodin uvidí a bude to zlé v jeho očích a odvrátí od něho svůj hněv. [19] Nerozčiluj se kvůli zlovolníkům, nezávid' svěvolníkům. [20] Zlý žádnou budoucnost nemá, svěvolníkům zhasne světlo. [21] Můj synu, boj se Hospodina a krále a nezaplétej se s lidmi vrtkavými; [22] kdo ví, kdy se na ně náhle snese zničující pohroma od obou? [23] I toto jsou výroky moudrých: Stranit osobám při soudu není dobré. [24] Kdo řekne svěvolníkovi: "Jsi spravedlivý", na toho bude láteřit lid, na toho zanevrou národy. [25] Ti, kdo mu domluví, dojdou blaha, a budou požehnání vším dobrým. [26] Na rty líbá ten, kdo dává správné odpovědi. [27] Zajisti své dílo venku, starej se o ně na svém poli a potom si postavíš i dům. [28] Nebud' bezdůvodně svědkem proti bližnímu! Chceš svými rty klamat? [29] Neříkej: "Jak jednal se mnou, tak budu jednat s ním, odplatím každému podle jeho činů". [30] Šel jsem kolem pole muže lenivého, kolem vinice člověka bez rozumu, [31] a hle, byla celá zarostlá plevelem, celý její povrch pokrývaly kopřivy a její kamenná zeď byla pobořena. [32] Když jsem na to hleděl, vzal jsem si to k srdci, přijal jako napomenutí to, co jsem viděl: [33] Trochu si pospíš, trochu zdřímeš, trochu složíš ruce v klín a poležíš si [34] a tvá chudoba přijde jak pobuda a tvá nouze jako ozbrojenec.

Pr kapitola 25.

[1] Toto jsou rovněž přísloví Šalomounova, která sebrali mužové judského krále Chizkijáše. [2] Sláva Boží je věc ukrýt, sláva králů je věc prozkoumat. [3] Výšiny nebes, hlubiny země a srdce králů nelze prozkoumat. [4] Odstraní-li se ze stříbra struska, výrobek se zlatníkovi povede; [5] odstraní-li se svěvolník z blízkosti krále, jeho trůn bude upevněn spravedlností. [6] Před králem se nevpínej a na místo velmožů se nestav. [7] Lépe bude, řekne-li ti: "Vystup sem", než když tě poníží před urozeným, jak na vlastní oči vídáš. [8] Nezačíněj unáhleně spor; jinak co si nakonec počneš, až tě tvůj bližní zahanbí? [9] Veď svůj spor se svým bližním, ale nevyzrad' tajemství jiného, [10] jinak tě bude tupit, kdo o tom uslyší, a nepřestanou tě pomlouvat. [11] Jako zlatá jablka se stříbrnými ozdobami je vhodně pronesené slovo. [12] Zlatý nosní kroužek či náhrdelník z třpytivého zlata je kárající mudrc slyšícímu uchu. [13] Jako chladný sníh o žních je spolehlivý vyslanec těm, kdo ho poslali. Občerství duši svého pána. [14] Oblaka s větrem, ale bez deště, to je muž, který klame slibováním darů. [15] Vůdce se dá přemluvit trpělivostí a měkký jazyk láme kosti. [16] Najdeš-li med, jez s mírou, jinak se jím přesytíš a zvrátíš jej. [17] Choď do domu svého bližního jen zřídka, jinak se tě přesytí a bude tě nenávidět. [18] Palcát a meč a naostřený šíp je ten, kdo vydává proti svému bližnímu křivé svědectví. [19] Jako vykotlaný zub a kulhavá noha je spoléhat se na věrolomného v den souzení. [20] Svlékat šaty v chladný den či nalévat do louhu ocet je zpívat písně srdci sklíčenému. [21] Hladoví-li ten, kdo tě nenávidí, nasyt' jej chlebem, žízni-li, napoj ho vodou, [22] tím shrneš řefavé uhlí na jeho hlavu a Hospodin ti odplatí. [23] Severní vítr přihání dešť a hněvivý obličej pokoutní řeči. [24] Lépe je bydlet na střeše v koutku než se svárlivou ženou ve společném domě. [25] Jak chladná voda znavené duši je dobrá zpráva z daleké země. [26] Zkalený pramen a zkažená studánka je spravedlivý kolísající před svěvolníkem. [27] Není dobré jíst příliš mnoho medu a není slavné zkoumat slávu druhých. [28] Město se strženými hradbami je muž, který se neovládá.

Pr kapitola 26.

[1] Jako sníh v létě a dešť ve žni, tak se nehodí k hlupákovi sláva. [2] Vrabec přeletuje, vlaštovka poletuje, bezdůvodné zlořečení nezasáhne. [3] Na koně bič, na osla uzdu, na hřbet hlupáků hůl. [4] Neodpovídej hlupákovi podle jeho pošetilsti, abys nebyl jako on. [5] Odpověz hlupákovi podle jeho pošetilsti, aby se sám sobě nezdál moudrý. [6] Nohy si mrzačí, zakusí příkoří, kdo posílá vzkaz po hlupákovi. [7] Slabé jsou nohy chromého i přísloví v ústech hlupáků. [8] Jako oblázek vložený do praku je pocta vzdaná hlupákovi. [9] Jako trn v ruce opilého, tak přísloví v ústech hlupáků. [10] Jako střelec, který chce všechno zasáhnout, je ten, kdo najímá hlupáka a kdejaké tuláky. [11] Jako se pes vrací ke svému zvratku, tak hlupák opakuje svou pošetilsti. [12] Uvidíš-li muže, který si připadá moudrý, věz, že hlupák má víc naděje než on. [13] Lenoch říká: "Na cestě je lvíče, v ulicích je lev." [14] Dveře se otáčejí ve svém čepu a lenoch na svém loži. [15] Lenoch sáhne rukou do mísy, ale je mu zatěžko vrátit ji k ústům. [16] Lenoch si připadá moudřejší než sedm zkušeně odpovídajících. [17] Chytá psa za uši, kdo se rozlítí ve sporu, který se ho netýká. [18] Jako pomatený, který střílí ohnivě šípy a smrtící střely, [19] tak jedná muž, který obelstí bližního a řekne: "Já jsem jen žertoval." [20] Není-li už dřevo, uhasne oheň, není-li klevetník, utichne svár. [21] Uhlí do výhně, dříví na oheň - tím je svárlivý muž pro vzplanutí sporu. [22] Žeči klevetníkovy jsou jak pamlsky, sestoupí až do nejvnitřnějších útrob. [23] Stříbrná poleva na hliněném střepu jsou planoucí rty, ale zlé srdce. [24] Na rtech má přetvářku, kdo nenávidí, ve svém nitru chová lest. [25] Mluví-li přívětivě, nevěř mu. Vždyť v jeho srdci je sedmerá ohavnost; [26] nenávisť může podvodně zakrýt, ale ve shromáždění bude jeho zloba odhalena. [27] Kdo kope jámu, padne do ní, a kdo valí balvan, na toho se zvrátí. [28] Zrádný jazyk nenávidí ty, na které dotírá, úlisná ústa přivodí pád.

Pr kapitola 27.

[1] Nechlub se zítřejším dnem, vždyť nevíš, co den zrodí. [2] Ať tě chválí cizí a ne tvá vlastní ústa, cizinec a ne tvoje rty. [3] Těžký je kámen, písek má váhu, ale hoře, jež působí pošetilec, je těžší než obojí. [4] Rozhořčení je kruté, hněv je jak povodeň, ale před žárlivostí kdo obstojí? [5] Lepší jsou zjevná kárání než skrývaná láska. [6] Věrně jsou míněny šlehy od milujícího, ale zálučné jsou polibky nenávidícího. [7] Sytý šlape i po pláštvi medu, kdežto hladovému je každá hořkost sladká. [8] Jako pták vyplašený z hnízda je muž, který prchá ze svého místa. [9] Olej a kadidlo jsou pro radost srdci, přítel je sladší než chtění vlastní duše. [10] Svého přítele a přítele svého otce neopouštěj, ale v den svých béd nechod' ani do domu vlastního bratra. Lepší je blízký soused než vzdálený bratr. [11] Buď moudrý, můj synu, dělej radost mému srdci, abych mohl odpovědět tomu, kdo mě tupí. [12] Chytrý vidí nebezpečí a skryje se, prostoduší jdou dál a doplatí na to. [13] Šaty zadrž tomu, kdo se zaručuje za cizáka, a když za cizinku, vezmi od něho zástavu. [14] Kdo za časného jitra příliš hlasitě dobrořečí svému bližnímu, tomu se to bude počítat za zlořečení. [15] Neustálé zatékání vody v době deště a svárlivá žena jsou totéž; [16] kdo ji chce zvládnout, chce zvládnout vítr, pravici chytá olej. [17] Železo se ostří železem a jeden ostří tvář druhého. [18] Kdo hlídá fíkovník, bude jíst jeho plody, a kdo střeží svého pána, získá vážnost. [19] Jako se na vodě zrcadlí tvář, tak srdce člověka na člověku. [20] Podsvětí, říše zkázy, se nenasytí; nenasytí se ani oči člověka. [21] Na stříbro kelímek, na zlato pec; a muž prověřuje ústa, která ho chválí. [22] Kdybys pošetilec roztloukl v hmoždíři na padrť tloukem, pošetilsti z něho nedostaneš. [23] Dobře si všímej, jak vypadá tvůj brav, starej se

pečlivě o svá stáda, [24] vždyť žádná klenotnice není věčně plná, ani královská členka nepřetrvá všechna pokolení. [25] Tráva se poseká, ukáže se otava, sklízí se píce z hor, [26] z beránků máš oděv, za kozly koupíš pole, [27] máš dostatek kozího mléka k své obživě i k obživě své rodiny, máš živobytí pro své děvečky.

Pr kapitola 28.

[1] Svěvolníci utíkají, i když je nikdo nepronásleduje, ale spravedliví žijí v bezpečí jako lvíče. [2] Když je v zemi nevěrnost, bývá v ní mnoho velmožů, ale člověk rozumný a znalý udrží řád. [3] Chudý muž, který utiskuje nuzné, je jako déšť, který odplavuje půdu a nedává chléb. [4] Ti, kteří opouštějí Zákon, vychvalují svěvolníka, ale ti, kteří jej zachovávají, se jim stavějí na odpor. [5] Lidé zlí nerozumějí právu, kdežto ti, kdo hledají Hospodina, rozumějí všemu. [6] Lepší je chudák žijící bezúhonně než falešný obojetník, byť bohatý. [7] Rozumný syn dodržuje Zákon, ale kdo se přátelí se žrouty, dělá svému otci hanbu. [8] Kdo rozmnožuje svůj statek lichvou a úrokem, shromáždí jej pro toho, kdo se smilovává nad nuznými. [9] Odvrací-li se někdo od slyšení Zákona, i jeho modlitba je ohavností. [10] Kdo svede přímě na špatnou cestu, padne sám do jámy, kterou přichystal, ale bezúhonní nabudou dobrého dědictví. [11] Boháč se zdá sám sobě moudrý, ale nuzný, který má rozum, ho prohlédne. [12] Když jásají spravedliví, je to nádherné, ale když se pozdvihují svěvolníci, člověk se ukrývá. [13] Kdo kryje svá přestoupení, nebude mít zdar, ale kdo je vyznává a opouští, dojde slítování. [14] Blaze člověku, který se stále bojí Boha, ale kdo zatvrdí své srdce, upadne do neštěstí. [15] Žvoucí lev a sápadící se medvěd je svěvolný vladař nad nuzným lidem. [16] Vévoda bez rozumu znamená mnoho útisku. Kdo nenávidí zištnost, bude dlouho živ. [17] Člověk obtížený vraždou spěje k jámě; nikdo ho nezadržuj! [18] Kdo žije bezúhonně, bude zachráněn, ale falešný obojetník rázem padne. [19] Kdo obdělává svou půdu, nasytí se chlebem, kdežto kdo následuje povaleče, nasytí se chudobou. [20] Věrný muž má mnoho požehnaní, ale kdo se žene za bohatstvím, nezůstane bez trestu. [21] Stranit někomu není dobré. Leckdo se proviní pro skývu chleba. [22] Závistivec se honí za majetkem a neví, že na něj přijde nedostatek. [23] Kdo domlouvá člověku, dojde později vděku spíše než ten, kdo má úlisný jazyk. [24] Kdo odírá otce a matku a říká: "To není žádný přestupek", je společníkem zhoubce. [25] Nadutec podněcuje spor, ale kdo spoléhá na Hospodina, bude nasycen tukem. [26] Kdo spoléhá na svůj rozum, je hlupák, ale kdo žije moudře, unikne zlému. [27] Kdo dává chudému, nebude mít nedostatek, ale kdo dělá, že nevidí, sklídí hojnost kleteb. [28] Když se pozdvihují svěvolníci, člověk se skrývá, když však mizí, rozhojní se spravedliví.

Pr kapitola 29.

[1] Kdo zatvrdí šíji proti domluvám, bude nenadále rozdrčen a nezhojí ho nikdo. [2] Když přibývá spravedlivých, lid se raduje, panuje-li svěvolník, lid vzdychá. [3] Kdo miluje moudrost, působí radost svému otci, ale kdo se přátelí s nevěstkami, mrhá majetek. [4] Král zajistí zemi právem, ale kdo ji vydírá dárkami, pustoší ji. [5] Muž, který lichoť bližnímu, rozprostírá síť jeho krokům. [6] V přestoupení zlého člověka je léčka, ale spravedlivý plesá a raduje se. [7] Spravedlivý zná při nemajetných, svěvolník pro takové poznání nemá porozumění. [8] Posměvači pobuňují město, kdežto moudří hněv odvracejí. [9] Když se moudrý soudí s pošetilcem, ten se rozčiluje a posmívá bez ustání. [10] Krvežíznivci nenávidí bezúhonného, kdežto přímí usilují zachránit mu život. [11] Hlupák soptí, co mu dech stačí, ale moudrý se vždycky ovládne. [12] Když vládce věnuje pozornost klamnému slovu, všichni jeho sluhové se stanou svěvolníky. [13] Chudý a utlačovatel se střetávají, ale oběma dal světlo očí Hospodin. [14] Jestliže král soudí nuzné podle pravdy, jeho trůn bude upevněn provždy. [15] Hůl a domluva dávají moudrost, ale bezuzdný mladík dělá ostudu své matce. [16] Rozhojní se přestupky, kde se rozhojňují svěvolníci, ale spravedliví spatří jejich pád. [17] Trestej svého syna, připraví ti odpočinek, zpřjemní ti život. [18] Není-li žádného vidění, lid pustne, ale blaze tomu, kdo zachovává Zákon. [19] Otroka nelze ukázat slovy; chápe sice, ale odezva žádná. [20] Spatříš-li muže ukvapeného v řeči, věz, že hlupák má víc naděje než on. [21] Když někdo otroka od mládí hýčká, bude mít nakonec příživníka. [22] Hněvivý člověk podnítí svár a vznětlivý napáchá mnoho přestupků. [23] Člověka poníží jeho povýšenost, kdežto kdo je poníženého ducha, dojde slávy. [24] Kdo se dělí se zlodějem, nenávidí vlastní život: slyší kletbu, a nic neprozradí. [25] Kdo se třese před lidmi, ten klade sobě léčku, kdo však doufá v Hospodina, má v něm svůj hrad. [26] Mnozí usilují naklonit si vladaře, ale soudcem všech je Hospodin. [27] Spravedlivým se hnusí podlý člověk, svěvolníkovi se hnusí, kdo jde přímou cestou.

Pr kapitola 30.

[1] Slova Agúra, syna Jákeova. Výnos. Výrok toho muže k Itielovi, k Itielovi a Ukalovi. [2] Já jsem nejtupější z mužů a lidskou rozumnost nemám. [3] Moudrosti jsem se neučil ani jsem si neosvojil poznání Svatého. [4] Kdo vystoupil do nebe i sestoupil? Kdo si nabral vítr do hrsti? Kdo svázal vody do pláště? Kdo vytyčil všechny dálavy země? Jaké je jeho jméno a jaké je jméno jeho syna? Vždyť je znáš. [5] Všechna Boží řeč je protříbená, on je štítem těch, kteří se k němu utíkají. [6] K jeho slovům nic nepřidávej, jinak tě potrestá a budeš shledán lhářem. [7] O dvě věci tě prosím; neodpírej mi je, dříve než umřu: [8] Vzdal ode mne šálení a lživé slovo, nedávej mi chudobu ani bohatství! Opatřuj mě chlebem podle mé potřeby, [9] tak abych přesycen neselhal a neřekl: "Kdo je Hospodin?" ani abych z chudoby nekradl a nezneuctil jméno svého Boha. [10] Nepomlouvej otroka před jeho pánem, aby ti nezlořečil a ty bys pykal za svou vinu. [11] Je pokolení, které zlořečí svému otci a své matce nežehná, [12] pokolení, které se pokládá za čisté, ale není umyto od své špíny, [13] pokolení, jež zvsoka hledí a přezíravě zvedá víčka, [14] pokolení, jehož zuby jsou meče a jehož špičáky jsou dýky, aby požíralo v zemi utištěné a ubožáky mezi lidmi. [15] Upír má dvě dcery: "Dej! Dej!" - Tyto tři věci se nenasytí a čtyři neřeknou: "Dost!": [16] podsvětí a neplodné lúno, země, která se nenasytí vodou, a oheň, jenž nefekne: "Dost!" [17] Oko, které se vysmívá otci a pohrdá poslušností matky, vykloupe havrani od potoka, nebo je sezobou supí mláďata. [18] Tyto tři věci mám za podivuhodné a čtyři nemohu pochopit: [19] cestu orla po nebi, cestu hada po skále, cestu lodi v srdci moře a cestu muže při dívce. [20] Stejně je tomu s cestou cizoložné ženy: pojí, oře si ústa a řekne: "Nedopustila jsem se ničemnosti." [21] Pod třemi věcmi se chvěje země a čtyři nemůže unést: [22] otroka, který kraluje, blouda, který se přesytí chlebem, [23] vdanou ženu, která není milována, a služku, která vyžene svou paní. [24] Tito čtyři jsou na zemi nejmenší, a přece znamenití mudrci: [25] mravenci, národ bez síly, a přece si zajišťuje v létě pokrm; [26] damani, národ bez moci, a přece si staví obydlí v skalách; [27] kobylky, které nemají krále, a přece všechny vytáhnou válečně seřazeny; [28] ještěrka, kterou můžeš vzít do ruky, a přece bývá v královských palácích. [29] Tito tři pěkně vykrajují a čtyři pěkně pochodují: [30] lev, bohatýr mezi zvířaty, před nikým neustoupí; [31] oř silných beder nebo kozel a král se svým válečným lidem. [32] Jsi bloud, vynášíš-li se; máš-li nějaký záměr, ruku na ústa! [33] Stloukáním smetany vznikne máslo, tlak na nos přivodí krvácení,

Pr kapitola 31.

[1] Slova krále Lemúela, výnos, jímž ho napomínala jeho matka: [2] Co mám říci, můj synu? Co, synu života mého? Co, synu mých slibů? [3] Nevydávej své síly ženám a svoje cesty tomu, co ničí krále. [4] Nehodí se králům, Lemóeli, nehodí se králům být pijany vína a vládcům toužit po opojném nápoji, [5] aby nikdo z nich v opilosti nezapomněl na Boží nařízení a nepřevrátil při nikoho z utištěných. [6] Dejte opojný nápoj hynoucímu a víno těm, kterým je hořko, [7] ať se napije a zapomene na svou chudobu a na své plahočení již nevzpomíná. [8] Otevři svá ústa za němého, za právo všech postižených, [9] ústa otevři, suď spravedlivě a zastaň se utištěného a ubožáka. [10] Ženu statečnou kdo nalezne? Je daleko cennější než perly. [11] Srdce jejího muže na ni spoléhá a nepostrádá kořist. [12] Prokazuje mu jen dobro a žádné zlo po celý svůj život. [13] Stará se o vlnu a o len, pracuje s chutí vlastníma rukama. [14] Podobna obchodním lodím zdaleka přiváží svůj chléb. [15] Ještě za noci vstává dát potravu svému domu a příkazy služkám. [16] Vyhledne si pole a získá je, z ovoce svých rukou vysází vinici. [17] Bedra si opáše silou a posílí své paže. [18] Okusí, jak je dobré její podnikání. Její svítilna nehasne ani v noci. [19] Vztahuje ruce po přeslenu, svými prsty se chápe vřetena. [20] Dlaň má otevřenou pro utištěného a ruce vztahuje k ubožáku. [21] Nebojí se o svůj dům, když sněží, celý její dům je oblečen do dvojího šatu. [22] Zhotovuje si příkrývky. Z jemného plátna a šarlatu je její oděv. [23] Uznáván je v branách její manžel, když zasedá se staršími země. [24] Zhotovuje plátno na prodej a pásy dodává kupci. [25] Síla a důstojnost je jejím šatem, s úsměvem hledí vstříc příštím dnům. [26] Její ústa promlouvají moudře, na jazyku mívá vlídné naučení. [27] Pozorně sleduje chod svého domu a chleba lenosti nejí. [28] Její synové povstávají a blahořečí jí, též její manžel ji chválí: [29] "Statečně si vedly mnohé dcery, ale ty je všechny předčíš." [30] Klamavá je líbeznost, pomíjivá krása; žena, jež se bojí Hospodina, dojde chvály. [31] Dejte jí z ovoce jejích rukou, ať ji chválí v branách její činy!